

§ 22

Diariennr: SK-2025/00054

**Yttrande om remiss från Justitiedepartementet -
Skärpta krav för svenskt medborgarskap - SOU
2025:1****Beslut**

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslutar att föreslå kommunstyrelsen yttrande enligt nedan.

Ärendebeskrivning

Regeringen beslutade i september 2023 att utreda skärpta krav för svenskt medborgarskap, såsom hemvisttid, hederligt levnadssätt, egenförsörjning och kunskaper om svensk kultur. Utredningen skulle även överväga införandet av medborgarskapssamtal eller lojalitetsförklaring. I juni 2024 utvidgades uppdraget genom ett tilläggsdirektiv för att inkludera bland annat frågor om statslösa personer födda i Sverige, dispens från naturalisationsvillkor och reglering av medborgarskapsförlust. Umeå kommun ges möjlighet att lämna synpunkter på förslagen i betänkandet.

Yttrande

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens yttrande bygger på Arbetsmarknads- och integrationsavdelningens (AMI) synpunkter om hur de föreslagna skärpningarna i SOU 2025:1, "Skärpta krav för svenskt medborgarskap", kan påverka AMI:s verksamhet. Yttrandet belyser konsekvenserna för AMI:s integrationsinsatser, bosättning och stöd till skyddsbehövande, med fokus på att minska utanförskap och främja egenförsörjning.

För att ge en tydlig bild av påverkan analyseras betänkandets mest relevanta förslag utifrån AMI:s uppdrag och roll i Umeå kommun. Fokus ligger på förändringar som rör hemvisttid, krav på egenförsörjning, skärpta regler för statslösa barn och unga samt införandet av ett medborgarskapsprov. Efter varje förslag redogörs för vilka konsekvenser som kan uppstå för AMI:s arbete och målgrupper.

Förlängd hemvistid för medborgarskap

Förslag: Hemvisttiden för att kvalificera sig för svenskt medborgarskap föreslås skärpas för de flesta målgrupper (Kapitel 7, s. 182–191).

Konsekvens: Umeå kommun har ett stort ansvar för bosättning och stöd till nyanlända. Förlängningen riskerar att öka perioden under vilken individer är beroende av kommunens stöd, vilket kan leda till högre kostnader och resurspress för AMI.

Krav på egenförsörjning

Förslag: Sökande måste visa varaktig egenförsörjning och får inte ha mottagit försörjningsstöd längre än sex månader under de senaste tre åren (Kapitel 10, s. 316–332).

Konsekvens: Många deltagare i AMI:s arbetsmarknadsinsatser är långt från arbetsmarknaden och kan behöva längre och mer omfattande stöd för att uppfylla dessa krav. Exempelvis har AMI arbetat framgångsrikt med subventionerade anställningar och praktikplatser, men skärpta krav kan göra det svårare för individer att kvalificera sig till medborgarskap.

Skärpta krav för statslösa barn och unga vuxna

Förslag: Statslösa barn och unga föreslås omfattas av striktare regler, inklusive förlängd hemvistid och krav på skötsamhet (Kapitel 6, s. 147–155).

Konsekvens:

Socialtjänsten har ansvar för att tillhandahålla insatser till barn och unga och behöver bedöma hur dessa förändringar påverkar deras arbete och resurser. Vidare kan förändringar i medborgarskapsreglerna påverka statslösa barns och ungas tillgång till samhällstjänster.

Medborgarskapsprov i svenska och samhällskunskap

Förslag: Ett obligatoriskt prov införs som villkor för medborgarskap (Kapitel 1.6, s. 50).

Konsekvens: Även om AMI inte ansvarar för språkundervisning, kan införandet av medborgarskapsprovet leda till att nyanlända behöver mer omfattande vägledning för att navigera i systemen och uppfylla kraven. Detta kan öka behovet av stöd och utbildningsinsatser som hjälper nyanlända att förstå och anpassa sig till samhällsstrukturerna. Dessutom

kan det krävas förändrade arbetssätt och mer resurskrävande insatser inom svenska för invandrare (sfi) för att säkerställa att deltagarna har de nödvändiga språkkunskaperna och samhällskunskaperna för att klara provet och integreras framgångsrikt i samhället.

Ekonomiska och administrativa konsekvenser och slutsats

De föreslagna förändringarna i *SOU 2025:1 Skärpta krav för svenskt medborgarskap* förväntas få ekonomiska och administrativa konsekvenser för AML:s arbete i Umeå kommun. Förlängda hemvistkrav och striktare regler för egenförsörjning innebär att fler individer kan behöva stöd under längre perioder än tidigare, vilket riskerar att belasta kommunens budget ytterligare. Samtidigt ställer nya krav på uppföljning av egenförsörjning och hederligt levnadssätt ökade krav på administration och samverkan mellan aktörer som Arbetsförmedlingen och Migrationsverket.

Sammantaget riskerar förändringarna att öka beroendet av kommunala insatser och skapa nya utmaningar för målgrupper som redan befinner sig i en utsatt situation.

Beslutsunderlag

Bilaga: Skärpta krav för svenskt medborgarskap - SOU 2025:1

Beredningsansvarig

Helén Andersson, verksamhetschef

Yrkanden

Peter Vigren (S), Mariam Salem (MP) och Anders Norqvist (L) för bifall till tjänsteskrivelsens förslag.

Inget motyrkande finns.

Tilläggsyrkande

Mariam Salem (MP) för att utredarna i första hand beaktar utredningens konsekvenser i ett bredare perspektiv, särskilt hur den påverkar social sammanhållning och gemenskap i Sverige.

Peter Vigren (S) för avslag till Mariam Salems (MP) tilläggsyrkande.

Umeå kommun

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Protokollsutdrag

2025-02-19

Propositionsordning

Ordföranden prövar tjänsteskrivelsens förslag och finner att nämnden beslutar att bifalla tjänsteskrivelsen.

Vidare prövar ordföranden Mariam Salems (MP) tilläggsyrkande och finner att nämnden beslutar att avslå tilläggsyrkandet.

Beslutet ska skickas till

ksdiarium@umea.se, diarienummer: KS-2025/00096

§ 50

Diariennr: KS-2025/00096

Svar på remiss: Skärpta krav för svenskt medborgarskap, SOU 2025:1

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att yttra sig enligt gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens yttrande nedan.

Reservation

Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag till yttrande.

Ärendebeskrivning

Regeringen beslutade i september 2023 att utreda skärpta krav för svenskt medborgarskap, såsom hemvisttid, hederligt levnadssätt, egenförsörjning och kunskaper om svensk kultur. Utredningen skulle även överväga införandet av medborgarskapssamtal eller lojalitetsförklaring. I juni 2024 utvidgades uppdraget genom ett tilläggsdirektiv för att inkludera bland annat frågor om statslösa personer födda i Sverige, dispens från naturalisationsvillkor och reglering av medborgarskapsförlust. Umeå kommun ges möjlighet att lämna synpunkter på förslagen i betänkandet.

Yttrande

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens yttrande bygger på Arbetsmarknads- och integrationsavdelningens (AMI) synpunkter om hur de föreslagna skärpningarna i SOU 2025:1, "Skärpta krav för svenskt medborgarskap", kan påverka AMI:s verksamhet. Yttrandet belyser konsekvenserna för AMI:s integrationsinsatser, bosättning och stöd till skyddsbehövande, med fokus på att minska utanförskap och främja egenförsörjning.

För att ge en tydlig bild av påverkan analyseras betänkandets mest relevanta förslag utifrån AMI:s uppdrag och roll i Umeå kommun. Fokus ligger på förändringar som rör hemvisttid, krav på egenförsörjning, skärpta regler för statslösa barn och unga samt införandet av ett medborgarskapsprov. Efter varje förslag redogörs för vilka konsekvenser som kan uppstå för AMI:s arbete och målgrupper.

Förlängd hemvisttid för medborgarskap

Förslag: Hemvisttiden för att kvalificera sig för svenskt medborgarskap föreslås skärpas för de flesta målgrupper (Kapitel 7, s. 182–191).

Konsekvens: Umeå kommun har ett stort ansvar för bosättning och stöd till nyanlända. Förlängningen riskerar att öka perioden under vilken individer är beroende av kommunens stöd, vilket kan leda till högre kostnader och resurspress för AMI.

Krav på egenförsörjning

Förslag: Sökande måste visa varaktig egenförsörjning och får inte ha mottagit försörjningsstöd längre än sex månader under de senaste tre åren (Kapitel 10, s. 316–332).

Konsekvens: Många deltagare i AMI:s arbetsmarknadsinsatser är långt från arbetsmarknaden och kan behöva längre och mer omfattande stöd för att uppfylla dessa krav. Exempelvis har AMI arbetat framgångsrikt med subventionerade anställningar och praktikplatser, men skärpta krav kan göra det svårare för individer att kvalificera sig till medborgarskap.

Skärpta krav för statslösa barn och unga vuxna

Förslag: Statslösa barn och unga föreslås omfattas av striktare regler, inklusive förlängd hemvisttid och krav på skötsamhet (Kapitel 6, s. 147–155).

Konsekvens: Socialtjänsten har ansvar för att tillhandahålla insatser till barn och unga och behöver bedöma hur dessa förändringar påverkar deras arbete och resurser. Vidare kan förändringar i medborgarskapsreglerna påverka statslösa barns och ungas tillgång till samhällstjänster.

Medborgarskapsprov i svenska och samhällskunskap

Förslag: Ett obligatoriskt prov införs som villkor för medborgarskap (Kapitel 1.6, s. 50).

Konsekvens: Även om AML inte ansvarar för språkundervisning, kan införandet av medborgarskapsprovet leda till att nyanlända behöver mer omfattande vägledning för att navigera i systemen och uppfylla kraven. Detta kan öka behovet av stöd och utbildningsinsatser som hjälper nyanlända att förstå och anpassa sig till samhällsstrukturerna. Dessutom kan det krävas förändrade arbetssätt och mer resurskrävande insatser inom svenska för invandrare (sfi) för att säkerställa att deltagarna har de nödvändiga språkkunskaperna och samhällskunskaperna för att klara provet och integreras framgångsrikt i samhället.

Ekonomiska och administrativa konsekvenser och slutsats

De föreslagna förändringarna i *SOU 2025:1 Skärpta krav för svenskt medborgarskap* förväntas få ekonomiska och administrativa konsekvenser för AML:s arbete i Umeå kommun. Förlängda hemvistkrav och striktare regler för egenförsörjning innebär att fler individer kan behöva stöd under längre perioder än tidigare, vilket riskerar att belasta kommunens budget ytterligare. Samtidigt ställer nya krav på uppföljning av egenförsörjning och hederligt levnadssätt ökade krav på administration och samverkan mellan aktörer som Arbetsförmedlingen och Migrationsverket.

Sammantaget riskerar förändringarna att öka beroendet av kommunala insatser och skapa nya utmaningar för målgrupper som redan befinner sig i en utsatt situation.

Beslutsunderlag

Remissen

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens protokoll 2025-02-19, § 22

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Särskilt uttalande

Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) deltar inte i beslutet, återkommer i kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S), Mariam Salem (MP) och Ellen Ström (V) – Bifall till näringslivs- och arbetsutskottet förslag.

Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) - Vi yrkar att kommunstyrelsen antar följande förslag till yttrande:

”Umeå kommun ställer sig bakom huvuddelen av förslagen i remissen. Det är hög tid att skärpa medborgarskapslagen, för att stärka medborgarskapets betydelse. Förslag på kunskaper i svenska och samhällskunskap, egen försörjning samt en längre hemvisttid för att erhålla svenskt medborgarskap borde vara självklara åtgärder. Likaså bör personer som är misstänkta eller dömda för viss brottslighet inte kunna få svenskt medborgarskap.

Umeå kommun välkomnar kravet på åtta år i stället för fem års hemvisttid i Sverige för att förvärva svenskt medborgarskap. Utredningen har genomfört en internationell jämförelse, som bl.a. visar att de förslag som läggs fram i utredningen ligger nära de krav som redan i dag ställs av våra nordiska grannländer. Norge har t.ex. krav på 8 års hemvist, Danmark 9 år, Finland 8 år och Island 7 år för att förvärva respektive lands medborgarskap.

Det är snarast Sverige som stuckit ut i detta sammanhang, genom att man så snabbt har kunnat erhålla just svenskt medborgarskap.

Säkerhetspolisen (Säpo) har dessutom under utredningstiden uppgett att det mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget, snarare finns skäl att förlänga hemvisttiderna med fem år. Alltså två år längre än vad utredningen föreslår. Som framgår av aktuell SOU, så kan det ”ta lång tid att upptäcka vissa typer av säkerhetshotande verksamhet, t.ex. olovlig underrättelseverksamhet. Det saknas dessutom i många fall en möjlighet att kontrollera utländska medborgare på ett effektivt sätt. En person som har kommit till Sverige förekommer av naturliga skäl inte i svenska register före ankomsten till Sverige och i många fall är det inte möjligt att få information från myndigheter i det tidigare hemlandet.” Att ge

Säkerhetspolisen bättre möjligheter att upptäcka säkerhetshot borde väga tungt.

Krav på egenförsörjning för att förvärva svenskt medborgarskap är också en positiv del i utredningen. Syftet med försörjningskravet och regeln att inte ha mottagit försörjningsstöd i någon högre utsträckning under de senaste tre åren är att öka incitamenten för egen försörjning, vilket bör medföra positiva effekter för kommunerna genom ökade skatteintäkter och lägre kostnader för försörjningsstöd. Att människor snabbare kommer i arbete – och ur bidragsberoende – är något som är positivt.

Skärpta krav på hederligt levnadssätt är också något som är vanligt i övriga länder. Alla nordiska länder har krav på hederligt levnadssätt och alla har någon form av försörjningskrav (även om det i Norges fall endast är i samband med det permanenta uppehållstillståndet). Personer med en historik av kriminalitet eller allvarliga lagbrott ska nekas svenskt medborgarskap under längre tid - brottslingar inte ska kunna belönas med medborgarskap och laglydighet borde vara en självklarhet när man beviljar medborgarskap.

För att få medborgarskap måste man klara tester i svenska språket och grundläggande kunskaper om Sverige. Språkkunskaper är nyckeln till integration och en förutsättning för att fullt ut delta i samhället.

Om någon fått svenskt medborgarskap genom falska uppgifter eller bedrägeri ska det kunna återkallas. Även detta borde vara en självklarhet och en fråga om rättvisa – de som fuskar ska inte kunna behålla sitt medborgarskap.

Förslagen i utredningen syftar till att stärka incitamenten för människor att göra rätt för sig och bli en del av samhället, samt att höja värdet på det svenska medborgarskapet. Kravlöshetens tid är över. Umeå kommun välkomnar detta.

Propositionsordning som godkänns

Bifall till näringslivs- och arbetsutskottets förslag *mot* Anders Ågrens (M) m.fl. förslag. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar att bifalla näringslivs- och arbetsutskottets förslag.

Reservation

Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag till yttrande.

Beslutet ska skickas till

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se

ju.L7@regeringskansliet.se

Ange diarienummer Ju2025/00118 och remissinstansens namn.